

Raadsvoorstel

Raadsvergadering

15 februari 2010

Commissie Samenleving

26 januari 2010

Afdeling en opsteller

Samenleving/J.J. Hensbergen / (0578) 69 95 62

Portefeuille

A. Westerkamp

Programma

Werk,inkomen en zorg

Agendapunt

12

Onderwerp

Kadernota ouderenbeleid 2010-2017

De raad besluit om:

De kadernota ouderenbeleid gemeente Heerde 2010-2017 per thema genoemde beoogde effecten en doelen vast te stellen.

Inleiding

In het beleidsplan Wmo gemeente Heerde 2008 – 2011, is het voornemen opgenomen te komen tot formulering van ouderenbeleid. In de bijgaande kadernota Ouderenbeleid 2010-2017 is aan dit voornemen inhoud gegeven. In deze kadernota wordt inhoud gegeven aan dit voornemen.

Deze nota is een aanvulling op het beleidsplan Wmo Heerde

Beoogd effect

Aanvullend op bestaand beleid, vraaggericht inhoud geven aan ouderenbeleid door vaststelling (per thema) van beoogde effecten en doelen.

Argumenten

Centraal in deze kadernota staat de vraag wat noodzakelijk is om waar mogelijk tegemoet te komen aan specifieke wensen en behoeften van ouderen. In samenspraak met de ouderen organisaties in de gemeente Heerde zijn thema's benoemd die van belang zijn voor het welbevinden van ouderen (welzijn,wonen,veiligheid, mobiliteit, zorg en ondersteuning, werk en inkomen,leefstijl, cultuur, participatie, vrijwilligers en mantelzorgers). Per thema is omschreven wat de gewenste effecten en doelen zijn in het kader van ouderenbeleid in de gemeente Heerde. Deze effecten en doelen zijn gebaseerd op een analyse van bestaand beleid (per thema in de inleiding omschreven), trends en lokale ontwikkelingen en de uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag zijn geformuleerd.

Financiën

Uitgangspunt is dat de uitwerking van beoogde effecten en doelen niet tot meerkosten mag leiden.

Communicatie

Bij de totstandkoming van deze kadenota is gedurende het gehele proces nauw samengewerkt met ouderenorganisaties en aanbieders van activiteiten, diensten en zorg in de gemeente Heerde. De Adviesraad Wmo heeft in haar vergadering van 11 januari 2010 ingestemd met de bijgaande Kadernota. Er is één inspraakreactie binnengekomen van de fysiotherapiepraktijk Heerde. Deze reactie bevat voorstellen voor uitwerking van doelen die worden meegenomen in de jaarplannen. Deze jaarplannen worden opgesteld in samenspraak met vragers en aanbieders.

Uitvoering

De omschreven beoogde effecten en doelen worden uitgewerkt in jaarplannen.

Advies commissie

Aan de commissie Samenleving is toegezegd dat informatie omtrent de realisering van beoogde effecten en doelen wordt meegenomen in de voor- en najaarsnota's. De commissie Samenleving heeft ingestemd met behandeling als B-onderwerp

Heerde, 12 januari 2010

Het college van Heerde

drs. W.R.J.M. Pijnenburg-Adriaenssen , burgemeester

F. Dijkstra MBA , gemeentesecretaris

Bijlagen:

1. Raadsbesluit;
2. Kadernota ouderenbeleid gemeente Heerde 2010-2017 (reeds in uw bezit; zie commissiestukken).

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Heerde;

gelezen het voorstel van het college d.d. 12 januari 2010;

besluit:

vast te stellen de Kadernota Ouderenbeleid gemeente Heerde

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering d.d. 15 februari 2010.

griffier,

voorzitter,

Kadernota Ouderen beleid gemeente Heerde 2010-2017

December 2009

Voorwoord

Voor u ligt de Kadernota ouderenbeleid van de gemeente Heerde 2010-2011.

Deze nota is een nadere uitwerking van het beleidsplan Wmo gemeente Heerde 2008-2011.

Bij de vaststelling van het genoemde beleidsplan is afgesproken dat er naar wordt gestreefd (o.a.) de nota ouderenbeleid voor het einde van 2009 af te ronden.

In lijn met door het college uitgesproken intenties is met deze nota, in goed overleg met de betrokken partijen en instellingen, hieraan invulling gegeven.

In deze nota ouderenbeleid geeft de gemeente aan hoe zij op hoofdlijnen (effecten en doelen) gestalte wil geven aan het beleid voor (toekomstige) ouderen in Heerde. De basis vormt enerzijds het bestaande beleid, anderzijds denkrichtingen voor het oplossen van de knelpunten en leemtes die instellingen en belangenorganisaties in relatie tot ouderen hebben gesignaleerd.

De nota laat zien dat ouderenbeleid facetbeleid is en dus onderdeel uitmaakt van verschillende beleidsterreinen binnen de gemeente. Het gaat hierbij om de thema's welzijn, veiligheid, mobiliteit (vervoer en toegankelijkheid), zorg en ondersteuning, werk en inkomen, leefstijl (sport en gezond gedrag), cultuur, participatie, vrijwilligers, wonen en woonomgeving. De nota is een aanvulling op de reeds ontwikkelde (deel)nota's, verordeningen, besluiten en convenanten. Het maakt bestaand beleid specifiek (meer toegespitst op ouderen).

De nota sluit aan op landelijk, provinciaal en regionaal beleid, en biedt daarnaast voldoende ruimte voor lokale accenten. Uitgangspunt hierbij is dat het huidige financiële kader maatgevend is. De hedendaagse samenleving staat in het teken van demografische veranderingen. Ook binnen de gemeente Heerde vraagt de toenemende vergrijzing om inzet van adequate maatregelen. In deze nota maken wij, het kader zichtbaar waarbinnen maatregelen genomen kunnen worden

Over de totstandkoming van deze nota het volgende.

In samenspraak met vertegenwoordigers van de Samenwerkende Bonden van Ouderen in de gemeente Heerde is een vragenlijst opgesteld. Naast vragen over ouderen zijn ook vragen opgenomen over andere onderwerpen zoals de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en vragen in het kader van werk en inkomen. Op die manier is tegelijk voor andere beleidsterreinen informatie vergaard.

De vragenlijst zijn uitgezet onder belangenorganisaties en instellingen die direct of indirect betrokken zijn bij ouderenbeleid. Tijdens expertmeetings, waarvoor belangenorganisaties en instellingen waren uitgenodigd, stond het analyseren (en aanvullen) van de beantwoording van deze vragenlijsten centraal. Zo ontstaat een goed beeld van de visie op ouderen(beleid) zoals belangenorganisaties en instellingen die hebben. Deze visie is uitgewerkt in thema's. Per thema is ingegaan op de huidige uitvoering (signalen), de verantwoordelijkheidsverdeling en gewenste toekomstbeelden.

Dit concept is op 15 december 2009 vastgesteld door het college. Tijdens een discussiebijeenkomst, eveneens op 8 december 2009, is deze nota besproken met belangenorganisaties en aanbieders. Deze bijeenkomst had tot doel verschillen van inzicht helder te krijgen en waar mogelijk te overbruggen. Per thema staat de vraag centraal of de preconcept kadernota onder de gegeven omstandigheden:

- Een goede verdeling van verantwoordelijkheden schetst;
- Voldoende rekening houdt met signalen;
- Voldoende recht doet aan gewenste toekomstbeelden;
- De juiste prioriteiten stelt.

De resultaten van de expertmeetings en discussiebijeenkomst vormen de basis voor de conclusies en aanbevelingen.

De nota is een middel om te komen tot de uitvoering en vernieuwing van het ouderenbeleid. Daartoe zal deze nota worden uitgewerkt in jaarplannen. In deze plannen zullen duidelijke, haalbare, betaalbare en toetsbare producten moeten worden geformuleerd die zijn afgestemd op het budget dat de gemeenteraad voor ouderenbeleid beschikbaar stelt.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Algemeen	5
1.2 Het landelijk kader	5
1.3 Het provinciale kader	6
1.4 Lokale visie en uitgangspunten	6
1.5 Leeswijzer	7

Hoofdstuk 2 Welzijn

2.1 Inleiding	8
2.2 Trends en lokale ontwikkelingen	8
2.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag	8
2.4 Conclusies en aanbevelingen	9
2.5 Gewenste effecten /doelen	9

Hoofdstuk 3 Wonen en Woonomgeving

3.1 Inleiding	10
3.2 Trends en lokale ontwikkelingen	10
3.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag	11
3.4 Conclusies en aanbevelingen	11
3.5 Gewenste effecten /doelen	11

Hoofdstuk 4 Veiligheid

4.1 Inleiding	12
4.2 Trends en lokale ontwikkelingen	12
4.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag	12
4.4 Conclusies en aanbevelingen	12
4.5 Gewenste effecten /doelen	12

Hoofdstuk 5 Mobiliteit, toegankelijkheid en vervoer

5.1 Inleiding	13
5.2 Trends en lokale ontwikkelingen	13
5.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag	13
5.4 Conclusies en aanbevelingen	14
5.5 Gewenste effecten /doelen	14

Hoofdstuk 6 Zorg en ondersteuning

6.1 Inleiding	15
6.2 Trends en lokale ontwikkelingen	15
6.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag	15
6.4 Conclusies en aanbevelingen	15
6.5 Gewenste effecten /doelen	15

Hoofdstuk 7 Werk en inkomen

7.1 Inleiding	16
7.2 Trends en lokale ontwikkelingen	16
7.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag	16
7.4 Conclusies en aanbevelingen	16
7.5 Gewenste effecten /doelen	16

Hoofdstuk 8 Leefstijl (sport, gezondheid)

8.1 Inleiding	17
---------------------	----

8.2 Trends en lokale ontwikkelingen	17
8.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag	17
8.4 Conclusies en aanbevelingen	17
8.5 Gewenste effecten /doelen	18

Hoofdstuk 9 Cultuur (vrije tijd)

9.1 Inleiding	19
9.2 Trends en lokale ontwikkelingen	19
9.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag	19
9.4 Conclusies en aanbevelingen	19
9.5 Gewenste effecten /doelen	19

Hoofdstuk 10 Participatie

10.1 Inleiding	20
10.2 Trends en lokale ontwikkelingen	20
10.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag.....	20
10.4 Conclusies en aanbevelingen	20
10.5 Gewenste effecten /doelen	20

Hoofdstuk 11 Vrijwilligers en mantelzorgers

11.1 Inleiding	21
11.2 Trends en lokale ontwikkelingen	21
11.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag.....	22
11.4 Conclusies en aanbevelingen	22
11.5 Gewenste effecten /doelen	22

1. Inleiding

1.1. Algemeen

In het beleidsplan Wmo gemeente Heerde 2008 – 2011, wordt ingegaan op het nader te formuleren ouderenbeleid. De deelnota "Ouderenbeleid" is een onderdeel van het beleidsplan Wmo Heerde. Daarom is het algemene uitgangspunt van de Wmo ook op deze nota van toepassing: Niet leunen, maar steunen. Hierbij gaat het om een viertrapsmodel:

1. Iedereen is zelf verantwoordelijk voor de regie van zijn of haar leven;
2. Burgers zijn niet alleen verantwoordelijk voor zichzelf, maar ook voor elkaar;
3. De gemeente voorziet in collectieve ondersteuning van participatie waar *alle* burgers gebruik van kunnen maken, inclusief kwetsbare burgers;
4. De gemeente voorziet in een persoonsgericht ondersteuningsaanbod voor kwetsbare burgers, gericht op die participatieknelpunten waarvoor ze vanuit de eigen mogelijkheden en ondanks de steun van de (directe) omgeving en/of algemene voorzieningen onvoldoende oplossingen kunnen vinden.

Het gaat in deze nota om de vraag wat noodzakelijk is om waar mogelijk tegemoet te komen aan specifieke wensen en behoeften van ouderen. Dit brengt ons bij de vraag wat een oudere is? Veel mensen die volgens een nog steeds gangbare definitie tot de doelgroep ouderen behoren, blijken zich nog helemaal niet oud te voelen. Begrijpelijk als we bijvoorbeeld zien dat bijna 80% van de 75+-ers zijn/haar gezondheidssituatie als goed of uitstekend omschrijft (Gezondheidsmonitor Heerde, 2007).

Tot voor kort lag de grens bij 55-jarigen terwijl men in recente publicaties van het ministerie van VWS ervan uitgaat dat de periode van afhankelijkheid, de zogenaamde 'vierde levensfase' ingaat vanaf 75 jaar. Vóór deze vierde levensfase is er sprake van een derde levensfase waarin ruimte is voor een 'tweede arbeidscarrière' en vrijwilligerswerk. Voor de vormgeving van het ouderenbeleid zal dan ook aandacht moeten zijn voor twee verschillende doelgroepen ouderen, namelijk actieve en kwetsbare ouderen. Het leeftijdscriterium is hieraan ondergeschikt.

1.2. Het landelijk kader

Wetgeving

Landelijk zijn met name de Wet maatschappelijke ondersteuning, de nieuwe wet publieke gezondheid en het beleid van het ministerie van VWS als kader aan te wijzen:

Wet maatschappelijke ondersteuning

De Wet maatschappelijke ondersteuning is op 1 januari 2007 van kracht geworden. Doelstelling van de wet is bevordering van de zelfredzaamheid en participatie van burgers. De wet gaat er van uit dat mensen zelf oplossingen moeten bedenken voor hun problemen. Als zij daartoe niet goed in staat zijn, moet de gemeente zorgen voor ondersteuning. De prestatievelden die met name voor ouderen van belang zijn, betreffen: sociale samenhang en leefbaarheid (1), informatie, advies en cliënten-ondersteuning (3), ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers (4) en stimuleren van het zelfstandig/maatschappelijk functioneren van mensen met een beperking en van mensen met een psychisch en psychosociaal probleem (5 en 6).

Wet publieke gezondheid

Op dit moment wordt gewerkt aan nieuwe wetgeving rond gezondheidszorg: de Wet publieke gezondheid. De Wet publieke gezondheid vervangt alle wetten in het kader van preventieve gezondheid.

Beleid ministerie VWS

Het overheidsbrede ouderenbeleid (neergelegd in het beleidskader "Ouderenbeleid in perspectief van de vergrijzing", 2005 ministerie VWS) is erop gericht dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en contact houden met de samenleving. Ook is dit ouderenbeleid gericht op het zo lang mogelijk lichamelijk en geestelijk gezond houden van de ouderen door onder andere te stimuleren dat ouderen een gezonde leefstijl aanhouden. Als basiswaarden zijn aangewezen: gezond

en fit blijven, meedoen in rechten en plichten, voldoende inkomen, geschikte woningen, vrij bewegen, zorg verzekerd en waardig sterven. Bij de actualisatie is aanvullend de arbeidsparticipatie van ouderen genoemd (op termijn tot 67 jaar) en allochtone ouderen als kwetsbare groep.

1.3. Het provinciaal kader

De provincie Gelderland kent het programma Ontgroening en Vergrijzing dat loopt van 2008 tot 2011. Dit programma kent de volgende onderdelen: partnerschap door verbinding; zorg, welzijn en ontmoeten; aantrekkelijke leefomgeving; kennis en innovatie. Daarnaast zijn er programma's op het gebied van sociaal beleid, palliatieve zorg en leefomgeving die ook van belang zijn voor ouderenbeleid. De gemeente Heerde heeft bijgedragen aan provinciale projecten over woonvormen, de ontwikkeling van de monitor wonen, welzijn en zorg en de uitvoering van de doorzonscan waarbij de match tussen wonen en ouderen in beeld wordt gebracht.

1.4. Regionale en gemeentelijke kaders

Lokaal wordt het kader neergelegd in de "*Visie gemeente Heerde 2025*". Daarnaast heeft het ouderenbeleid veel raakvlakken met andere beleidsvelden waarvoor reeds beleid is geformuleerd. Net zoals andere gemeenten wordt ook de gemeente Heerde in toenemende mate geconfronteerd met de algemene maatschappelijke ontwikkelingen die hun specifieke weerslag op de economie, sociale samenhang, zorg, onderwijs e.d. zullen hebben. Voorbeelden zijn: demografische veranderingen, bevolkingsgroei of krimp, economische-, politieke- en technologische ontwikkelingen.

Lokale visie en uitgangspunten

Visie gemeente Heerde 2025:

Het karakter van Heerde blijft voor een groot deel bepaald door de landschappelijke en natuurlijke waarden. Tezamen met het woonklimaat, ruimtelijke rust en variëteit en door de goede ontsluiting ontstaat een gunstig vestigingsklimaat voor wonen en werken.

Het aantal alleenstaanden, kleine huishoudens en 65+ers neemt toe. De top van deze vergrijzing ligt omstreeks het jaar 2018. De leeftijdsopbouw van de bevolking zal de komende decennia wijzigen. Daarbij daalt het aandeel jongeren nog licht. De ontgroening heeft zich voor een deel al voltrokken en stabiliseert. De grote verschuivingen vinden plaats van de middencategorie naar de categorie 65+.

In 2025 en in de toeloop naar 2025 is sprake van een dynamisch veranderende economie waarmee het beroep op zelfredzaamheid en zelfwerkzaamheid sterker wordt. Meer aandacht gaat uit naar gezondheid en de zorgvraag neemt toe. De zakelijke dienstverlening, care en wellness worden nieuwe economisch dragers. Het sluiten van economische ketens en activiteiten wordt belangrijker.

Rode draad inbreng belangenorganisaties en aanbieders

De visie van belangenorganisaties en aanbieders sluit goed aan op landelijke en regionale kaders. Dit blijkt ondermeer uit het feit dat wordt geadviseerd rekening te houden met actieve en kwetsbare ouderen. Optimalisering van dienstverlening door samenwerking en een actieve opstelling van alle organisaties wordt van belang geacht.

Alle organisaties vinden het van belang dat inzichtelijk wordt wat ouderen onder kwaliteit van leven verstaan en dat gebruik wordt gemaakt van dat inzicht bij het maken van (heldere en haalbare) keuzes. Verder wordt gevraagd aan ouderen het inzicht te geven wat mogelijkheden zijn om die kwaliteit zo lang mogelijk in stand te houden.

Van de gemeente wordt gevraagd communicatie te bevorderen, de regie bij het bevordering van samenhang wonen, zorg en welzijn ter hand te nemen en zorg te dragen voor adequate financiering. Dit betekent ook dat de gemeente aangeeft wat financieel wel en niet kan.

Beleidskaders Wmo

De gemeenteraad heeft in de contourennota uitgangspunten voor subsidiebeleid vastgesteld. Anticiperend op de invoering van de Wmo heeft de raad daarbij een tweetal hoofdpunten van beleid benoemd:

1. Goede randvoorwaarden creëren (vrijwilligersondersteuning en accommodaties);

2. In het bijzonder ondersteuning bieden aan activiteiten die de zelfredzaamheid van mensen bevorderen en aan activiteiten die de sociaal maatschappelijke participatie bevorderen.

Bij haar aantreden heeft het huidige college een aantal intenties uitgesproken die in dit kader relevant zijn.

1. De Wmo, in goed overleg met betrokken partijen en instellingen, op sociaal rechtvaardige wijze invoeren met speciale aandacht voor financieel minder draagkrachtigen;
2. Goede, tijdige en adequate communicatie met inwoners en instellingen is een onmisbare schakel bij het verkrijgen van een goed draagvlak. Vooral bij nieuw beleid of aanpassingen in de openbare ruimte;
3. Inwoners van de gemeente Heerde moeten zich veilig voelen;
4. Het bouwen van voldoende en betaalbare woningen, met name voor starters, jongeren en ouderen, is en blijft een belangrijk uitgangspunt van het gemeentelijk beleid;
5. In het dorp Heerde wordt verder gegaan met de ontwikkeling van twee Multifunctionele Accommodaties;
6. Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid van een vrijwilligerssteunpunt met als doel een goede en materiële ondersteuning van vrijwilligers en het vrijwilligerswerk;
7. Het voorzieningenniveau moet worden gehandhaafd. Onderzocht wordt welke voordelige effecten een herschikking van alle gemeentelijke accommodaties kan hebben. Hierbij wordt de mogelijkheid van de realisering van een Kulturhus in Wapenveld betrokken.

Leeswijzer

In het vervolg van deze nota wordt per thema omschreven wat de gewenste effecten en doelen zijn in het kader van te ontwikkelen ouderenbeleid in Heerde. Deze effecten en doelen worden geformuleerd in conclusies en aanbevelingen die op basis van een analyse van bestaand beleid (per thema in de inleiding omschreven), trends en lokale ontwikkelingen en de uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag zijn geformuleerd.

Hoofdstuk 2: Welzijn

2.1. Inleiding

De gemeente Heerde ziet het als haar taak welzijn voor ouderen gericht te bevorderen. Het gaat daarbij om activiteiten, diensten en producten.

Die zijn onder te verdelen in:

a. Servicediensten

Toeleiding naar diensten en producten aan en in huis, waardoor ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen.

b. Signalering en doorverwijzing

Coördinatie van vrijwillig huisbezoek gericht op signalering van veranderingen, problemen of wensen en verwijzing naar personen of instellingen die kunnen bijdragen aan het omgaan met veranderingen, oplossen of beperken van problemen en het realiseren van wensen van ouderen.

c. Welzijnsdiensten

Bemiddelen naar diensten en activiteiten die gericht zijn op het vergroten van het welzijn van ouderen. Een belangrijk element hierin is het vergroten van het sociale netwerk van mensen.

d. Ontmoeting en ondersteuning van groepen

Het organiseren van groepsactiviteiten, die erop zijn gericht mensen te ondersteunen bij hun functioneren als vrijwillige huisbezoeker en mantelzorger.

De gemeente heeft in het kader van Wmo-beleid welzijn de taak deze activiteiten te faciliteren. Doel is ouderen in staat te stellen langer zelfstandig te wonen en voorkoming van vereenzaming, sociaal isolement en depressieve klachten van ouderen.

De gemeente Heerde subsidieert Wisselwerk (Bintwerk) met als doel het welzijn van ouderen te bevorderen. Een heroriëntatie gericht op concrete productenformulering in dit kader is gaande.

Hierbij wordt gedacht aan:

1. Signalering en verwijzing (waaronder coördinatie van huisbezoek door vrijwilligers);
2. (Service)diensten (bemiddelen naar administratieve ondersteuning, sociale alarmering, het organiseren van telefooncirkels, bemiddeling naar klussendienst);
3. Welzijnsdiensten (toeleiding naar MbvO, ontmoeting en sociaal contact (inloop- en informatieactiviteiten).

2.2 Trends en lokale ontwikkelingen

Het ouderenwerk dient als voorportaal. Door welzijn goed te organiseren en in te zetten kan de inzet van zorg worden beperkt. Preventie wordt steeds belangrijker. In het bijzonder wordt hierbij gedacht aan de signaleringsfunctie:

1. Het waarnemen door een beroepskracht en vrijwilliger van veranderingen, problemen of wensen bij groepen ouderen, waarbij degene die het signaal opvangt dit bij de juiste persoon of organisatie aan de orde moet stellen;
2. Informatiebijeenkomsten en groepsactiviteiten naar aanleiding van gesignaleerde veranderingen, problemen of wensen bij groepen ouderen of bij degenen die hen verzorgen.

2.3. Uitkomsten expertmeeting en discussiemiddag

Bestaande accommodaties hebben een belangrijke functie bij bevordering van welzijn op wijkniveau (bijv. locatie Brinkhoven). De beschikbare formatie zou daarbij onvoldoende zijn om daarin de wenselijke resultaten te kunnen behalen.

De gemeente Heerde heeft hierbij een faciliterende en regisserende functie.

2.4. Conclusies en aanbevelingen

Het welzijn voor ouderen moet verder worden uitgewerkt. Hierbij gaat het vooralsnog om de onder 2.1 genoemde activiteiten, diensten en producten. Op basis van signalering kan in dit pakket wijziging ontstaan, echter binnen de thans beschikbare financiën en formatie.

Activiteiten krijgen vorm op wijk- en kernniveau, waarbij bestaande voorzieningen (bijv. culturele voorzieningen) en gebouwen zo goed mogelijk worden benut. Waar mogelijk worden activiteiten gebundeld met die van andere doelgroepen in de gemeente Heerde.

2.5 Gewenste effecten en doelen

2.5.1 Mogelijkheden tot het bundelen van ouderenwerk op wijkniveau;

2.5.2 Bestaande voorzieningen optimaal benutten;

2.5.3 De onder 2.1 genoemde activiteiten, diensten en producten verder vormgeven en implementeren;

2.5.4 Gesignaleerde veranderingen, problemen of wensen betrekken bij regelmatige herijking van het welzijnsactiviteitenpakket ouderen e.e.a. binnen de thans beschikbare kaders.

Hoofdstuk 3: Wonen en woonomgeving

3.1. Inleiding

In het kader van het Volkshuisvestingsbeleid zijn in combinatie met het Kwalitatieve Woonprogramma (KWP3) een aantal aandachtspunten geformuleerd. De aandacht richt zich hierbij op:

- Het realiseren van voldoende nul-treden woningen, waaronder grondgebonden senioren woningen;
- Levensloopbestendig, vraaggericht en aanpasbaar bouwen;
- Huisvesting van ouderen in de buurt van voorzieningen en centra van de kernen;
- Het tijdelijk en onder strikte voorwaarden mogelijk maken om bij eigen woningbezit voor mantelzorgers in- of bijwoning op één erf te creëren;
- Evenwicht tussen het aanbod van woon-/zorgcomplexen en de vraag (van ouderen, maar ook van andere doelgroepen);
- Het zo veel mogelijk betrekken van burgers bij de keuze van woningtype bij herstructurering en inbreiding.

In het beleidsplan Wmo gemeente Heerde 2008-2011 is aangegeven dat over deze onderwerpen prestatieafspraken worden gemaakt met Triada. Verder staat in dit plan dat er (binnen het Netwerk Wonen, Zorg en Welzijn) aandacht is voor het bevorderen van samenhang tussen wonen, zorg en welzijn. Het uitgangspunt hierbij is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig moeten kunnen blijven wonen.

Besloten is tot een indeling van de gemeente in vijf wijken: Wapenveld, Veessen/Vorchten, Heerde Oost, Heerde West en Heerde Centrum. Burgerparticipatie wordt op het niveau van deze wijken georganiseerd.

3.2. Trends en lokale ontwikkelingen

De trend is dat steeds meer ouderen bij voorkeur zo lang mogelijk zelfstandig willen blijven wonen, om zo deel te nemen aan het maatschappelijke leven en de regie over het eigen bestaan te houden. Deze trend vraagt een ander aanbod qua wonen en woonvoorzieningen. Daartoe is een mix van woningen nodig ofwel een gedifferentieerd en waar nodig aangepast woningaanbod. Gewerkt wordt aan een gezamenlijke visie op het toewijzen van (nieuwbouw)woningen specifiek aan ouderen, om doorstroming in de hele huursector/woningmarkt te genereren. Domotica vervult een aanvullende rol als het gaat om zo lang mogelijk, verantwoord zelfstandig wonen voor ouderen. Triada heeft voor haar woningen al een doorzonscan laten uitvoeren. In het kader van strategische voorraadbeleid zal Triada bekijken welke woningen aangepast zullen worden.

De gemeente heeft een aanzet gegeven tot wijkgericht werken. Binnenkort vinden de eerste bijeenkomsten in de wijken plaats. In dit kader zullen ook ouderen worden betrokken bij hun woonomgeving.

Uit het veld, bestaande uit de verschillende organisaties die betrokken zijn bij ouderen, is gebleken dat zowel het woningaanbod als de –aanpassing onvoldoende in de vraag voorziet. Daarnaast zouden de mogelijkheden van woningaanpassing niet (voldoende) bekend zijn en wordt het beleid van Triada niet door iedereen als transparant ervaren.

Triada heeft aangegeven te willen komen tot het opstellen van een gezamenlijk masterplan met Gemeente, Zorgaanbieders, Triada, en Clientenorganisatie(s) en/of doelgroep(vertegenwoordigers). Onderwerpen die in dit plan aan de orde zouden moeten komen zijn:

1. Wonen:

- a. Aanpassing woningvoorraad d.m.v. nieuwbouw via herstructurering en inbreidingslocaties. Nieuwbouw dicht bij voorzieningen (vb Brinklaan);
- b. Bestaande voorraad waar mogelijk opplussen;
- c. Nieuwbouw in uitleg gebieden, in beginsel levensloopbestendig/flexibel bouwen.

2. Woonomgeving:

- d. Maatwerk per wijk/buurt (inspraak buurtbewoners van belang);
- e. Uitwerken en implementeren via wijkplannen;
- f. Op peil houden van algemene voorzieningenniveau.

3.3. Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag

De huidige woningvoorraad in de gemeente Heerde is beperkt geschikt voor mensen met een zorgvraag. Partijen willen gezamenlijk investeren in het verbeteren van de positie van de zorgbehoevende op de woningmarkt. Hierbij wordt gedacht aan woon-zorg-zones, maar ook aan het bereikbaar maken van zorg in de huidige wijken door het voorzieningenniveau van de wijken in stand te houden of te verbeteren.

Het toewijzingsbeleid is gebaseerd op regionale afspraken. De gemeente Heerde moet samen met Triada zorgdragen voor meer duidelijkheid over deze regionale afspraken en mogelijkheden om die afspraken te beïnvloeden. Daarbij zijn twee aspecten van belang, namelijk samenwerking en communicatie. Bestaande voorzieningen zijn vaak onvoldoende bekend. Meer voorlichting over bestaande voorzieningen en regelingen is dan ook gewenst. Daarnaast is het wijkgericht werken uitgebreid aan de orde geweest. De vraag die daarbij werd gesteld, is of de thans gekozen wijkindeling aansluit bij het wijkgevoel van burgers.

3.4. Conclusies en aanbevelingen

De belangrijkste conclusie is dat over het beleid inzake wonen en woonomgeving meer gecommuniceerd moet worden. Hierdoor kan er ook meer draagvlak ofwel acceptatie gecreëerd worden als besluiten wel of niet gehonoreerd worden. Wenselijk is dat er door middel van samenwerking en tijdige informatievoorziening meer inzicht verschaft wordt in ontwikkelingen en besluitvorming. Samenwerking zou vorm kunnen krijgen door het opstellen van een gezamenlijk masterplan met Gemeente, Zorgaanbieders, Triada en cliëntenorganisaties of doelgroepvertegenwoordigers. Daarnaast is het instellen van een halfjaarlijks overleg waarbij verschillende vragers en aanbieders vertegenwoordigd zijn, aan te bevelen. Belangenorganisaties en aanbieders hebben de indruk dat de gekozen wijkindeling niet aansluit bij het wijkgevoel van burgers.

3.5 Gewenste effecten en doelen

- 3.5.1 Een gedifferentieerd en waar nodig aangepast woningaanbod realiseren dat aansluit op de toenemende behoefte van ouderen om zelfstandig te blijven wonen;
- 3.5.2 Communiceren over beleid(sontwikkelingen) en besluitvorming over huisvestingsbeleid en het woningtoewijzingsbeleid;
- 3.5.3 De gemeente neemt de regierol op zich bij het bevorderen van samenhang tussen wonen, zorg en welzijn. Daartoe organiseert de gemeente, naast het bestaande Netwerk wonen, zorg en welzijn halfjaarlijks een themabijeenkomst waarvoor belangenorganisaties en zorgaanbieders worden uitgenodigd;
- 3.5.4 Bij de eerste evaluatie van het wijkgericht werken toetsen of de thans gekozen wijkindeling aansluit bij het wijkgevoel van burgers.

Hoofdstuk 4: Veiligheid

4.1 Inleiding

Jaarlijks moeten duizenden ouderen naar een ziekenhuis als gevolg van een ongeval thuis of in het verkeer. Een val is verreweg het meest voorkomende ongeluk. Valpreventie dient dan ook een onderdeel in het ouderenbeleid te zijn. In de sfeer van verkeer en vervoer wordt ingezet op een openbare ruimte die voor iedereen veilig en toegankelijk is. Niet alleen voorkoming van immobiliteit is van belang.

Uit landelijk onderzoek blijkt dat ouderen veel waarde hechten aan een veilig huis (b.v. inbraakpreventie) en een veilige buurt (sociale veiligheid). Dit zijn geen items die spontaan door ouderen in Heerde worden genoemd.

4.2 Trends en lokale ontwikkelingen

In het kader van veiligheid is valpreventie landelijk een belangrijk item naast (sociale) veiligheid in huis en in de buurt. Ouderen in Heerde blijken niet geheel op de hoogte te zijn van de campagne valpreventie. Ouderen zijn niet op de hoogte van mogelijkheden van de gemeente in het kader van openbare orde en veiligheid.

4.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag

Door ouderen wordt valpreventie vooral in relatie gebracht met obstakels in de openbare ruimte (hoge stoepen, losse stoeptegels). De Servicelijn Ruimtelijke Inrichting en Beheer van de gemeente, die in dit kader aan de orde kwam, is bij de meeste ouderen niet bekend. Als veiligheid in en om de woning en in de openbare ruimte woonomgeving aan de orde wordt gesteld, wordt het belang daarvan wel onderkend. Als voorbeeld wordt overlast door jongeren genoemd.

Ouderen hebben wel degelijk behoefte aan informatie over het thema veiligheid.

4.4. Conclusies en aanbevelingen

Veiligheid is geen thema dat ouderen als eerste noemen. Zij zien wel het belang in van valpreventie en veiligheid in de woning en de woonomgeving. Ouderen willen beter worden geïnformeerd over het thema veiligheid. Met name bevordering van persoonlijke veiligheid (bijv. valpreventie) en veiligheid thuis en de directe woonomgeving wordt daarbij van belang geacht.

Het verbeteren van de bekendheid van het Servicepunt Ruimtelijke Inrichting en Beheer van de gemeente vraagt aandacht.

4.5. Beoogde effecten en doelen

- 4.5.1 Ouderen voorlichten over mogelijkheden van valpreventie en mogelijkheden tot het verbeteren van veiligheid in de woning en de woonomgeving;
- 4.5.2 Bekendheid van het Servicepunt Ruimtelijke Inrichting en Beheer van de gemeente vergroten.

Hoofdstuk 5 Mobiliteit, toegankelijkheid en vervoer

5.1 Inleiding

De mobiliteit van ouderen wordt bevorderd door verbetering van toegankelijkheid van de openbare ruimte en gebouwen, een goed toegankelijk openbaar vervoer (waaronder regiotaxi) en verstrekking van vervoervoorzieningen aan mensen met een beperking. De gemeente heeft alleen invloed op die gebouwen die haar eigendom zijn en op gebouwen van door de gemeente gesubsidieerde instellingen. Via wet- en regelgeving is het toegankelijk maken van gebouwen van ondernemers of particulieren niet af te dwingen.

In het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan van de gemeente Heerde staat het 'versterken van de dorpse kwaliteit' centraal. Dit betekent dat bij de inrichting van de openbare ruimte zoveel mogelijk de belangen van mens en omgeving centraal staan. Hierbij wordt specifiek rekening gehouden met de belangen van minder validen en ouderen. Kernpunt is dat de gemeente inzet op een openbare ruimte die voor iedereen goed en veilig toegankelijk is.

De gemeente Heerde gaat uit van inclusief beleid. Dit betekent algemeen beleid waarin nadrukkelijk rekening wordt gehouden met de behoeften van kwetsbare burgers. Het gaat daarbij om de beschikbaarheid en de toegankelijkheid van voorzieningen die mensen met een beperking minder afhankelijk maken van speciale aanpassingen.

De gemeente Heerde streeft ernaar dat iedere inwoner dezelfde mogelijkheden heeft ten aanzien van het maken van keuzes betreffende deelname aan het sociale en culturele leven in Heerde. Dit streven is terug te vinden in alle beleidsvelden van de gemeente. Inzet van de gemeente is hierbij Agenda 22 te hanteren. Agenda 22 is een methode om gelijke rechten te bereiken. De 'handicap' wordt daarin niet gezien als een eigenschap van een persoon, maar als een gebrek in de fysieke en maatschappelijke omgeving.

5.2 Trends en lokale ontwikkelingen.

De kwaliteit van het openbaar vervoer neemt toe. Door het saneren van een aantal haltes is de toegankelijkheid van openbaar vervoer zeker voor ouderen verslechterd. De regiotaxi wordt niet genoemd als middel om haltes te bereiken.

De indruk bestaat dat bij aanleg en groot onderhoud van wegen en openbare ruimte steeds beter wordt geïnvesteerd in toegankelijkheid voor mensen met een beperking.

Op basis van Agenda 22 wordt gestreefd naar gelijke participatie van burgers. Ook voor ouderen is deze agenda daarom van belang. Deze agenda heeft ondermeer tot doel om de fysieke omgeving (binnen én buiten) systematisch (op basis van een actieplan) toegankelijk te maken voor iedereen. Hierbij gaat het om woonhuizen,

andere gebouwen, openbaar vervoer, straten en wegen en andere buitenlocaties.

Overigens zijn in de nota sport en sportaccommodaties twee doelen genoemd die ook in het kader van toegankelijkheid relevant zijn:

- g. de toegankelijkheid van diverse (sport)accommodaties (en uiteraard ook de openbare gebouwen) in kaart brengen en tevens bezien of deze zijn aangepast voor mensen met een beperking;
- h. bij de ontwikkeling van de ruimte binnen dorpen, wijken en buurten voldoende aandacht schenken aan sport en bewegingsmogelijkheden.

5.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag

Belangenorganisaties en zorgaanbieders zijn verdeeld over de mate van toegankelijkheid van gebouwen en openbare ruimte in de gemeente Heerde.

Het toegankelijk maken van gebouwen en de openbare ruimte wordt als een verantwoordelijkheid van de gemeente gezien. Agenda 22 wordt hierbij als bruikbaar instrument genoemd.

Bezien moet worden of het voor gemeenten mogelijk is door aanpassing van (lokale) regelgeving meer invloed te krijgen op het toegankelijk maken van gebouwen, ook als de gemeente geen eigenaar is of geen invloed heeft als subsidieverlener.

Over het openbaar vervoer is men redelijk tot goed tevreden. De kwaliteit van haltes kan nog worden verbeterd. Hierbij wordt gedacht aan het vergroten van halteplaatsen zodat ook rolstoelgebruikers kunnen schuilen als het regent.

In het kader van participatie wordt het van belang geacht organisaties met expertise op het gebied van mobiliteit, toegankelijkheid en vervoer te betrekken bij aanpassingen en/of nieuwe voorstellen. Plannen tot verbetering van toegankelijkheid (b.v. centrum Heerde en centrum Wapenveld) zijn ingediend door organisaties, maar hebben niet of slechts in beperkte mate tot verbetering geleid.

5.4 Conclusies en aanbevelingen

Er worden positieve ontwikkelingen gezien, met name in de sfeer van openbaar vervoer en de openbare ruimte. Van de gemeente wordt verwacht dat zij alle mogelijkheden benut om tot een betere toegankelijkheid van gebouwen te komen ook als de gemeente formeel geen zeggenschap heeft. Ouderen onderstrepen het belang van toegankelijkheid voor het welzijn van ouderen. Een systematische aanpak van verbetering van toegankelijkheid gekoppeld aan inbreng van belangengroeperingen heeft hierbij de voorkeur.

De regiotaxi wordt niet gezien als middel om ontstane knelpunten te overbruggen, terwijl de regiotaxi onder andere is bedoeld voor het opvullen van leemtes in het reguliere openbaar vervoer.

5.5 Gewenste effecten /doelen

- 5.5.1 Op systematische wijze verder invulling geven aan verbetering van toegankelijkheid (conform Agenda 22) e.e.a. in lijn met het in de nota sport en (sport)accommodaties aangekondigde onderzoek;
- 5.5.2 Belangenorganisaties blijven betrekken bij deze verbeteringslag;
- 5.5.3 Aandacht schenken aan de mogelijkheden van regiotaxi;
- 5.5.4 Bezien of het bevorderen van toegankelijkheid afdwingbaar is via regelgeving.

Hoofdstuk 6 Zorg en ondersteuning

6.1 Inleiding

Dit thema is door de gemeente in de laatste drie jaar voornamelijk uitgewerkt door implementatie van de Wmo. Het gaat hierbij om voorzieningen die mensen ondersteunen bij het behoud/herstel van participatie; mensen helpen bij het dragen van verantwoordelijkheid voor zichzelf en voor elkaar; kwetsbare burgers een persoonsgericht ondersteuningsaanbod bieden, waarvoor ze ondanks de steun van hun omgeving en/of algemene voorzieningen onvoldoende oplossingen kunnen vinden. Voorbeelden van zorg en ondersteuning zijn:

- thuiszorg
- rolstoelen, (aangepast) vervoer en woningaanpassing
- (zelfstandig) wonen met zorg
- personenalarmering
- maaltijdvoorziening

6.2 Trends en lokale ontwikkelingen

Zowel de indicatiestelling, als de levering van hulpmiddelen en de huishoudelijke hulp zijn opnieuw aanbesteed. Bij de aanbesteding van huishoudelijke hulp is rekening gehouden met nieuwe wetgeving.

Uit onderzoek blijkt dat cliënten vinden dat het loket welzijn en zorg ruim voldoende presteert. Cliënten zijn over het algemeen tevreden over de dienstverlening en de verstrekte producten en diensten.

Het is bekend dat er in kringen van ouderen bezorgdheid heerst over het vervallen van de ondersteunende begeleiding (algemeen).

6.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag

Tijdens de expertmeetings kreeg dit onderwerp relatief weinig aandacht.

Een ruime meerderheid van de deelnemers aan de expertmeetings gaf aan dat ouderen een klein beetje (mogelijk te weinig) op de hoogte zijn van het feit dat zij in bepaalde situaties gebruik kunnen maken van zorg en ondersteuning.

Gepleit werd voor meer voorlichting over mogelijkheden.

Ook bij de bespreking van dit thema kwam vroeg-signalering aan de orde. Men was van mening dat het goed zou zijn als mensen in een vroeg stadium geattendeerd worden op mogelijkheden van de zorg en ondersteuning.

Daarnaast is het van belang ouderen tijdig te attenderen op middelen om te voorkomen dat zij gebruik gaan maken van zorg of ondersteuning.

6.4 Conclusies en aanbevelingen

Er bestaat tevredenheid over de wijze waarop de gemeente invulling geeft aan haar verantwoordelijkheden rond het loket welzijn en zorg en verstrekking van hulpmiddelen en diensten. De indruk bestaat dat ouderen mogelijk te weinig op de hoogte zijn van het feit dat zij in bepaalde situaties gebruik kunnen maken van zorg en ondersteuning.

Tijdige inzet van zorg en ondersteuning is van belang.

6.5 Gewenste effecten /doelen

6.5.1 Aandacht besteden aan voorlichting over mogelijkheden om in bepaalde situaties gebruik te kunnen maken van zorg en ondersteuning;

6.5.2 Werken aan een signaleringssysteem dat bijdraagt aan:

- het voorkomen van inzet van zorg en ondersteuning door inzet van preventieve activiteiten;
- het tijdig inzetten van zorg en ondersteuning,

6.5.2 Het adres en het telefoonnummer van het Loket Welzijn en Zorg is bekend bij alle inwoners.

Hoofdstuk 7 Werk en inkomen

7.1 Inleiding

Binnen de gemeente Heerde zijn er geen specifieke maatregelen voor ouderen met betrekking tot het minimabeleid. Ouderen kunnen net als anderen gebruikmaken van de verschillende regelingen binnen het gemeentelijke ondersteuningsbeleid. Wel is er voor ouderen met een bijstandsuitkering de categoriale ontheffing van de verplichting tot arbeidsinschakeling voor personen van 57,5 jaar en ouder komen te vervallen. Daar tegenover staat dat er landelijk fiscale maatregelen zijn getroffen om oudere werkzoekenden in dienst te nemen.

Tevens zal de Iow (wet inkomensvoorziening oudere werklozen) per 1 december 2009 in werking treden waardoor ouderen vanaf 60 jaar na afloop van de WW-uitkering geen beroep op bijstand behoeven te doen.

Door landelijke regelgeving moeten ouderen langer gaan werken. Dit betekent dat werkgevers steeds meer aandacht moeten schenken aan levensloopbestendige maatregelen.

7.2 Trends en lokale ontwikkelingen

De huidige omstandigheden brengen met zich mee dat ouderen in financiële nood kunnen komen of verkeren. Mensen in onze regio geven niet snel aan dat zij in geldnood zitten.

Dat geldt zeker ook voor ouderen in de gemeente.

7.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag

Tijdens de bijeenkomsten werd gevraagd naar mogelijkheden van preventie.

Het gaat hierbij om twee lijnen:

- Hoe tijdig te signaleren dat mensen in financiële nood zijn;
- Hoe te voorkomen dat mensen in financiële nood komen.

De aanwezigen vinden dat de gemeente efficiënter moet handelen ten aanzien van (financiële) ondersteuning en daarbij de grenzen van de mogelijkheden moet opzoeken. Verder moet de gemeente meer aan voorlichting doen en onderzoeken of er mogelijkheden zijn om eerder tot onderkenning van financiële problemen te komen.

Hierbij ontwikkelden zich twee gedachtelijnen:

- Versterking informatie en advies functie met betrekking tot de bestaande regelingen;
- Een pro-actieve opstelling vragen van professionals bij het signaleren van mensen in financiële nood.

7.4 Conclusies en aanbevelingen

Mensen in deze streek wachten soms (te) lang met het vragen van inkomensondersteuning.

Verwacht wordt dat het intensiever verstrekken informatie en advies over regelingen kan helpen om mensen te attenderen op bestaande regelingen.

Voorts wordt een pro-actieve opstelling van professionals verwacht bij het signaleren van financiële nood.

7.5 Gewenste effecten /doelen

7.5.1. Intensiever informatie en advies verstrekken over regelingen in het kader van werk en inkomen;

7.5.2 Mogelijkheden onderzoeken om professionals en vrijwilligers te ondersteunen om te komen tot het pro-actief signaleren van financiële nood;

7.5.3 In contacten met werkgevers aandacht vragen voor de positie van oudere werknemers.

Hoofdstuk 8 Leefstijl (sport, gezondheid)

8.1 Inleiding

Leefstijl is een onderdeel van het lokale gezondheidsbeleid. Lokaal gezondheidsbeleid is als extra prestatieveld toegevoegd in het beleidsplan Wmo.

Hierbij is niet alleen het gezondheidsaspect aan de orde maar ook de bevordering van maatschappelijke participatie, integratie, een actieve leefstijl. Een actieve leefstijl draagt bij aan verbetering van zelfredzaamheid.

8.2 Trends en lokale ontwikkelingen

Landelijk, maar ook provinciaal is er veel aandacht voor het bevorderen van een actieve leefstijl van chronisch zieken en mensen met een beperking. In dit kader is het Nationaal plan sport en bewegen opgezet. De Ketenaanpak Actieve Leefstijl (=KAL) is een aanpak om versterking van samenwerking (professionals onderling/ samenwerking tussen professionals uit de zorg en sport- en beweegaanbieders buiten de zorgsetting) in dit kader te realiseren. De KAL streeft ernaar mensen te stimuleren tot een actievere en gezondere leefstijl.

De KAL bestaat uit 4 stappen:

1. de huisarts schrijft een beweegrecept voor;
2. patiënten bewegen onder begeleiding in een gezondheidscentrum;
3. patiënten nemen gezamenlijk deel aan externe beweegactiviteiten;
4. definitieve doorverwijzing naar externe beweegaanbieders.

Een uitgangspunt van de Wmo is dat participatie van ouderen wordt bevorderd. Dit geldt ook voor sport en bewegen. In Heerde kennen we het Meer Bewegen voor Ouderen (MBvO). Er zijn initiatieven om de bestaande activiteiten (gymnastiek en zwemmen) uit te breiden met beweegtuinen.

Zowel bij de KAL als het MBvO ligt een accent op het aanbieden van vaardigheden en het verbeteren van de conditie met het oog op behoud van zelfredzaamheid.

Onderzocht wordt wat het project voor de sportverenigingen "verzilver je Club" in Heerde kan betekenen voor 'sportdeelname door ouderen' en 'betrokkenheid van senioren bij sportverenigingen'.

Verder zullen ook regionale en landelijke ontwikkelingen met betrekking tot bewegen voor ouderen in de gaten worden gehouden en zonodig worden omgezet in beleid binnen onze gemeente.

Bijzondere aandacht vragen ouderen met overgewicht en/of diabetes, ouderen met schadelijk alcoholgebruik en depressie bij ouderen.

8.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag

Er wordt verdeeld gereageerd op de vraag of er voldoende faciliteiten voor het sporten van ouderen zijn. Wanneer wordt doorgevraagd, blijkt dat niet zozeer de hoeveelheid activiteiten, maar de bekendheid en bereikbaarheid van activiteiten hiervan de oorzaak zijn. De voordelen van een actieve en gezonde levensstijl worden onderschreven en als belangrijk ervaren zowel voor het persoonlijk welbevinden van de oudere als ook voor de samenleving (hoe gezonder ouderen zijn, hoe lager de kosten). De gemeente wordt gezien als financier en als aanbieder van accommodaties.

8.4 Conclusies en aanbevelingen

Er zijn uitstekende mogelijkheden om via een ketenbenadering (op medische indicatie) en via het Meer Bewegen voor Ouderen, ouderen te bewegen tot een actiever en gezonder levensstijl. Verder is het van belang dat bestaande verenigingen zich actiever gaan inzetten voor de doelgroep ouderen. Belangenorganisaties en aanbieders zijn van mening dat bestaande mogelijkheden (bijv. binnen verenigingen) beter benut kunnen worden.

Daarnaast loont het de moeite om te investeren in bekendheid van activiteiten door publiciteit, maar ook door "gezichtsbepalers" in te zetten bij stimuleren van gezond gedrag en sportdeelname. Verder is ook bij dit thema samenwerking van groot belang.

8.5 Gewenste effecten /doelen

- 8.5.1. Een gezonde en actieve leefstijl bevorderen door realisering van een ketenaanpak actieve leefstijl en intensivering van het meer bewegen voor ouderen;
- 8.5.2 Sportverenigingen interesseren voor het "verzilveren (65+ proof maken) van hun clubs";
- 8.5.3. Als gemeente bijdragen aan sportstimulering door bevordering van samenwerking of medefinanciering (aanvullend op eerste lijn en Awbz).

Hoofdstuk 9 Cultuur (vrije tijd)

9.1 Inleiding

In het cultuurbeleid moeten ouderen aan bod komen, omdat cultuur toegankelijk moet zijn voor alle mensen, ook als zij niet vanzelfsprekend mee doen. Het aanbod van, door de gemeente mede gefinancierde, voorzieningen moet actieve en passieve deelname aan cultuur stimuleren voor iedereen, dus ook voor ouderen.

De gemeente Heerde kent een gevarieerd aanbod van activiteiten en voorzieningen. Van kunsteducatie tot amateurkunst en van oudheid tot theater.

Alles is dicht bij huis te vinden. Van oudsher nemen de zang- en muziekverenigingen een belangrijke plaats in, in het culturele leven van de gemeente Heerde. Vele ouderen zijn lid van deze verenigingen. Verder blijken veel ouderen zich te interesseren voor het cultureel erfgoed (archieven, monumenten, archeologie, dialect en oude ambachten).

Naast sportieve recreatie en welzijn is cultuur daarom een goed middel om sociaal contact en ontmoeting te bevorderen.

9.2 Trends en lokale ontwikkelingen

Actieve ouderen kunnen voldoende gebruik maken van de aanwezige faciliteiten. Echter, mensen met functiebeperking kunnen niet altijd aan het reguliere aanbod deelnemen. Er zijn initiatieven in gang gezet om het reguliere aanbod toegankelijker te maken.

9.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag

Het is van belang dat de culturele instellingen streven naar samenwerking met organisaties die deskundig zijn in het omgaan met ouderen met functiebeperkingen.

De culturele instellingen kunnen door die samenwerking gebruik maken van expertise om ook aanbod voor de meer kwetsbare ouderen te creëren.

Van de gemeente wordt gevraagd deze samenwerking te stimuleren en faciliteren.

9.4 Conclusies en aanbevelingen

Aandacht voor stimulering van deelname door kwetsbare ouderen aan culturele activiteiten wordt wenselijk geacht. Samenwerking van de culturele instellingen met organisaties die deskundig zijn in het omgaan met ouderen met functiebeperkingen is voor stimulering van deze deelname van belang.

9.5 Gewenste effecten /doelen

9.5.1 Het bevorderen van samenwerking van de culturele instellingen met organisaties die deskundig zijn in het omgaan met ouderen met functiebeperkingen met als doel het stimuleren van deelname aan culturele activiteiten door ouderen met een beperking.

Hoofdstuk 10 Participatie

10.1 Inleiding

De Wmo stimuleert betrokkenheid van belangenorganisaties bij de ontwikkeling van beleid. Daarnaast is ook betrokkenheid bij de dagelijkse uitvoering van belang. In Heerde krijgt participatie vorm door inzet van o.a. samenwerkende bonden van ouderen. Dit samenwerkingsverband is vertegenwoordigd in de Adviesraad Wmo Heerde. Belangenorganisaties worden ondersteund door provinciale organisaties (bv. Zorgbelang Gelderland). Hieronder volgen enkele vragen over inspraak van uw organisatie.

10.2 Trends en lokale ontwikkelingen

Sinds de invoering van de Wmo is de inspraakstructuur veranderd. De Adviesraad Wmo Heerde is formeel het adviesorgaan dat het college adviseert over alle Wmo- aangelegenheden. Daarnaast hebben de SBOH en de PGH regelmatig informeel overleg op bestuurlijk en ambtelijk niveau. Een meerderheid is thans tevreden over de mate en wijze van inspraak. De indruk bestaat dat het met de inspraak steeds beter gaat. Alle belangenorganisaties en aanbieders zijn bereid om met hun expertise de gemeente te ondersteunen bij het ontwikkelen van beleid.

10.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag

Alle aanwezigen willen graag betrokken worden en blijven bij ontwikkelingen rond de thema's die ook in deze nota worden beschreven. De gemeente moet als spin in het web gebruik maken van expertise van de verschillende organisaties.

Naast de formele en informele inspraak moet er ook ruimte zijn om op andere wijze te achterhalen wat ouderen bezig houdt, nodig hebben en beweegt.

Een onderzoek (bijv. 4 jaarlijks) onder de oudere burgers van Heerde (vanaf 75 jaar) wordt daarom als wenselijk ervaren. Het gaat er daarbij om periodiek de "echte vraag" van de oudere in beeld te krijgen.

10.4 Conclusies en aanbevelingen

Belangenorganisaties en aanbieders zijn in toenemende mate tevreden over de wijze waarop en de mate waarin door de gemeente Heerde inspraak wordt verleend. Een meerderheid is daarover thans tevreden. Belangrijk is dat instellingen zich echt bij een proces betrokken voelen.

Naast formele en informele inspraak vindt men onderzoek naar de "echte" vraag van de oudere van belang.

Een halfjaarlijkse themabijeenkomst wordt door alle betrokkenen bij het ouderenbeleid op prijs gesteld.

10.5 Gewenste effecten /doelen

10.5.1 Met de inspraak over de Wmo doorgaan op de ingeslagen weg;

10.5.2 Bezien of onderzoek naar de "echte" vraag van de oudere meerwaarde heeft en zo ja waar dit onderzoek zich op zou moeten richten;

10.5.3 Halfjaarlijks een themabijeenkomst organiseren voor belangenorganisaties en aanbieders.

Hoofdstuk 11 Vrijwilligers en mantelzorgers

11.1 Inleiding

a. Algemeen

De gemeente Heerde ziet het als haar opdracht betrokkenheid en solidariteit tussen de sterkeren en de zwakkeren te stimuleren. Doel is te bevorderen dat burgers en hun maatschappelijke verbanden elkaar zoveel mogelijk ondersteunen.

Dit uitgangspunt komt ook terug bij de vormgeving van het ouderenbeleid. Er wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende ouderen, namelijk actieve ouderen en kwetsbare ouderen met een beperking. Dit onderscheid past bij de hoofdlijn van de Wmo, namelijk meedoen (in rechten en plichten): mensen compenseren zodat zij weer kunnen meedoen.

b. Vrijwilligers

In Heerde zijn heel veel burgers vrijwilliger. En heel veel vrijwilligers zijn ouderen. Twee termen staan centraal in het vrijwilligerswerk: boeien en binden. Bij boeien staat de vraag centraal hoe ("jongere") ouderen kunnen worden gestimuleerd om er voor te kiezen een deel van hun tijd, levenservaring en kennis in te zetten voor de Heerder samenleving. Bij binden gaat het erom dat hoe senioren kunnen worden vastgehouden als vrijwilligers. De inzet van ("jongere") ouderen wordt ook wel de Zilveren Kracht genoemd. Zonder die kracht kunnen veel organisaties in de zorg niet meer functioneren of treedt een enorme verschraling op van de zorgarrangementen. Hetzelfde geldt voor welzijnsactiviteiten.

c. Mantelzorgers

Naast oudere vrijwilligers zijn er ouderen die mantelzorgers zijn of door een mantelzorger verzorgd worden. Mantelzorgers zijn geen professionele zorgverleners, maar geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie ze zorgen. Mantelzorg is geen keuze. Dit maakt het dan ook duidelijk anders dan vrijwillige zorg. Bij vrijwillige zorg valt er iets te kiezen. Mantelzorg is vaak iets dat iemand overkomt, vaak ook een situatie waar iemand langzaam in groeit; je rolt vaak vanzelf in het "vak" van mantelzorger. De mantelzorgers zijn vaak vele uren per week, voor anderen onzichtbaar, bezig met de zorg. Met weinig erkenning en herkenning en onvoldoende waardering voor hun inzet. Dit terwijl mantelzorg meer gegeven wordt dan reguliere zorg en dus onmisbaar is. Onbetaald, uit liefde of noodzaak en met vaak grote persoonlijke betrokkenheid.

11.2 Trends en lokale ontwikkelingen

a. Vrijwilligers

Hoewel er schommelingen zijn, lijkt het percentage Nederlanders en inwoners van de gemeente Heerde dat vrijwilligerswerk doet, de laatste tijd vrij constant. De vraag is of dit percentage constant blijft. Ander punt is dat de gemiddelde tijd die een vrijwilliger investeert afneemt. Er zijn meer vrijwilligers nodig om hetzelfde werk te doen. De moderne vrijwilliger bindt zich niet meer voor langere tijd aan één organisatie. Hij zapt tussen klussen en organisaties, maakt bewuste keuzes in zijn tijdsbesteding en wil iets terugkrijgen voor zijn inzet (voldoening, sociale contacten, een aardig cv). (Vrijwilligers)organisaties moeten dus op zoek naar manieren om vrijwilligerswerk aantrekkelijk te maken voor de 'zapvrijwilligers' van deze tijd. Dat vraagt om een professionelere aanpak van het vrijwilligerswerk. Het vrijwilligersteunpunt is daarbij een belangrijk instrument.

In de notitie vrijwilligerssteunpunt Heerde wordt aangegeven hoe de gemeente aankijkt tegen ondersteuning van vrijwilligers. De gemeente heeft het voornemen de ondersteuning van vrijwilligers als volgt te organiseren en faciliteren:

1. 4 uur coördinatie (Wisselwerk);
2. 8 uur ondersteuning en bemiddeling door vrijwilligers van het Vrijwilligersteunpunt Heerde en de Noordgouw;
3. 2 uur promotie en samenwerken door vrijwilligers van het Vrijwilligersteunpunt Heerde.

Verder is voor advisering en deskundigheidsbevordering 5 uur inzet van vrijwilligers vanuit het Vrijwilligersteunpunt Heerde beschikbaar.

Daarnaast vindt bevordering van deskundigheid plaats door het Deltion college en ondersteunt de gemeente promotie en bevordering van samenwerking in dit kader.

b. Mantelzorg

De kwetsbaarheid van mantelzorgers is groot. Deels is dit een gevolg van het feit dat mensen tot op hoge leeftijd zorg verlenen, deels heeft dit te maken met het gegeven dat (jongere) mensen zorg verlenen naast een betaalde baan en een gezin. Dit maakt het nodig dat ondersteuning van de mantelzorg onze bijzondere aandacht heeft.

11.3 Uitkomsten expertmeetings en discussiemiddag

a. Vrijwilligerswerk

Geconstateerd is dat ouderen in ruime mate participeren in vrijwilligerswerk. Het vrijwilligerswerk leidt in veel gevallen tot win-winsituaties. Binnen vrijwilligersorganisaties wordt zichtbaar dat steeds minder mensen bereid zijn zich voor langere tijd te binden. Het binden van mensen vraagt dus aandacht.

Daarnaast vraagt het goed matchen van vraag naar- en aanbod van vrijwilligers, Het wordt als een verantwoordelijkheid van de gemeente gezien burgers te wijzen op hun verantwoordelijkheid voor medeburgers.

De facilitering van het steunpunt vrijwilligerswerk zoals nu voorgesteld is volgens de deelnemers van de expertmeetings ontoereikend. De deelnemers vinden dat wanneer de gemeente ondersteuning van vrijwilligerswerk serieus neemt, meer professionele inzet nodig is.

b. Mantelzorg

Als belangrijkste punt wordt het voorkomen van overbelasting van mantelzorgers genoemd. Daarom is ondersteuning van mantelzorgers erg noodzakelijk.

Deze ondersteuning moet vorm krijgen in het verlenen van respijtzorg maar ook door welzijnsactiviteiten (ontspanning, ontmoeting, lotgenotencontact). Via het Loket Welzijn en Zorg worden mantelzorgers geïnformeerd over de mogelijkheden om hen te ontlasten

11.4 Conclusies en aanbevelingen

a. Vrijwilligers

Het vinden en binden van vrijwilligers vraagt aandacht. Daarbij moet rekening worden gehouden met het gegeven dat vrijwilligers steeds bewuster kiezen. Zij verdienen waardering. Een goed gefaciliteerd steunpunt vrijwilligerswerk is nodig om deze complexe problematiek binnen het vrijwilligerswerk aan te pakken.

b. Mantelzorgers

Bij mantelzorgers gaat het vooral om mensen in staat stellen (langdurig) mantelzorg te verlenen. Dit vraagt adequate inzet en ondersteuning zowel op beleidsniveau als op uitvoerend niveau. Die ondersteuning moet in voldoende mate aanwezig zijn en van goede kwaliteit zijn.

11.5 Gewenste effecten /doelen

11.5.1 Een goed gefaciliteerd steunpunt vrijwilligerswerk tot stand brengen, dat in staat is de complexe problematiek binnen het vrijwilligerswerk aan te pakken;

11.5.2 Bijzondere aandacht besteden aan mantelzorgers ter voorkoming van overbelasting.